

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

XI

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

25-26 квітня 2024 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 25-26 квітня 2024 року)

Суми, 2024

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали одинадцятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 25–26 квітня 2024 р.)

/ уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2024.

300 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

СЕКЦІЯ 3

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Наталія Пилипенко-Фріцак,

викладач кафедри мовної підготовки іноземних громадян

Сумського державного університету

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ НОРМ СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ: МЕТОДИ І ПІДХОДИ

У контексті сучасної медичної освіти велике значення набуває не лише професійна компетентність лікарів, але й розвиток їхніх комунікативних здібностей. Якісне спілкування, яке ґрунтується на повазі, розумінні, підтримці та співчутті до хворого, безпосередньо впливає на якість життя і долю пацієнта. Ефективна комунікація (як вербальна, так і невербальна) є ключем до міцних та успішних стосунків лікаря з пацієнтом, оскільки існує певна кореляція між ефективним спілкуванням та покращенням результатів лікування хворого [3], його задоволенням медичним обслуговуванням. Тож лікарі повинні навчатися, розвивати та підтримувати комунікативні навички протягом життя [1, с. 119]. Засвоєнню і творчому застосуванню знань, умінь і навичок на основі морально-етичних засад, сприйняттю їх як особистісно значущої діяльності, яка забезпечує перехід від навчальної діяльності академічного типу до професійної, сприяють активні методи і прийоми, що дозволяє ввести зміст майбутньої професії у контекст реальних навчальних і життєвих відносин [2].

Актуальність дослідження. Зміни в медичній індустрії, такі як розвиток технологій, підвищення уваги до прав пацієнтів та етичні виклики, вимагають від лікарів не тільки глибоких знань, але й високорозвинених комунікативних навичок на основі емпатії та деонтології. Навчання української мови професійного спрямування відіграє важливу роль у формуванні цих навичок,

адаптації морально-етичних стандартів до потреб сучасної медицини та підготовці студентів до ефективного спілкування в медичному середовищі, через що формування морально-етичних норм спілкування майбутніх лікарів є незаперечною та важливою частиною медичної освіти. Все вищезазначене актуалізує вибрану для розвідки тему.

Мета – аналіз процесу формування морально-етичних норм спілкування майбутніх лікарів під час занять з української мови професійного спрямування.

Основними завданнями розвідки є обґрунтування необхідності формування морально-етичних норм спілкування майбутніх лікарів на заняттях з української мови професійного спрямування й визначення методів та підходів, які використовуються для вдосконалення етичних і комунікативних навичок студентів, що є критично важливим для їхньої подальшої медичної практики.

Основні результати розвідки. Дослідивши питання формування морально-етичних норм комунікації студентів-медиків на заняттях з української мови професійного спрямування та проаналізувавши методи та підходи, які використовуються для розвитку та вдосконалення комунікативних навичок студентів на основі емпатії, ми дійшли наступних висновків.

Дотримання етичного кодексу лікаря сприяє підготовці спеціалістів, які не тільки мають передові медичні знання, а й розуміють моральну відповідальність, властиву професії [4]. Засвоївши ці цінності з моменту свого навчання, студенти-медики з більшою ймовірністю діятимуть з відповідальністю, співчуттям, чесністю, людяністю та повагою до своїх пацієнтів.

Важливим структурним елементом професіоналізму сучасного випускника вищого навчального закладу є його здатність до ефективного ділового спілкування. Професійна компетентність майбутнього лікаря – це теоретична і практична підготовленість студента на основі особистісно значущих і професійно важливих якостей; сформованість професійних знань, умінь і навичок, ціннісних орієнтацій, культури мовлення, стилю спілкування, аналітичних, прогностичних, проектувальних здібностей, необхідних для виконання діяльності лікаря.

Формування морально-етичних норм спілкування майбутніх лікарів є важливою складовою професійної підготовки в медичних навчальних закладах. Заняття з української мови професійного спрямування слугують ідеальним інструментом для розвитку комунікативних навичок студентів-медиків, оскільки включає не лише уміння користуватися професійною лексикою, вивчення спеціалізованої термінології, але й формування здатність до етичного спілкування, засвоєння моральних та етичних аспектів лікарської професії. Це означає, що лікар повинен вміти не тільки точно та ясно передавати інформацію, але й робити це так, щоб підтримати психологічний комфорт пацієнта, виявляти співчуття та розуміння його емоційного стану.

Одним з ключових аспектів навчання є розвиток емпатії та вміння встановлювати довірчі відносини з пацієнтами. У процесі навчання акцент робиться на важливості збереження гідності пацієнта, незалежно від його стану здоров'я або соціального статусу. Розвиток мовленнєвих навичок, таких як вміння слухати та відповідати з розумінням, є вирішальним для ефективного та етичного спілкування. Вивчення етичних принципів спілкування також включає осмислення професійної відповідальності лікаря перед пацієнтом. Навчальний процес спрямований на те, щоб студенти усвідомлювали важливість конфіденційності, прав пацієнтів та особистих обов'язків надання повної та зрозумілої інформації про стан здоров'я та лікування.

Для вдосконалення етичних та комунікативних навичок студентів-медиків, критично важливих для їхньої подальшої медичної практики, використовуються різноманітні методи та підходи, які допомагають формувати не лише медичні знання, але й уміння ефективно взаємодіяти з пацієнтами та їхніми родичами, колегами, дозволяє студентам вчитися адекватно реагувати на різні комунікативні виклики.

Серед основних і дієвих методів та прийомів навчання зазначимо:

Рольові ігри. Рольові ігри дозволяють студентам відтворити реальні клінічні ситуації, де майбутні лікарі можуть практикувати ведення розмов з

пацієнтами або їхніми родичами. Це включає моделювання важких розмов, таких як ведення консультацій з питань лікування, інформування про серйозний діагноз, невиліковні хвороби, стани, що загрожують життю, обговорення етично чутливих питань тощо. Рольові ігри сприяють розвитку емпатії та навичок активного слухання.

Симуляційне навчання. Симуляційні тренінги використовують манекени та віртуальні реалістичні сценарії для тренування студентів у безпечному та контрольованому середовищі. Такі симуляції допомагають відпрацювати як медичні процедури, так і комунікативні навички, особливо в кризових ситуаціях, оскільки дозволяють моделювати не тільки зміст професійної діяльності, але й ті соціальні відносини, в яких вона здійснюється.

Дискусійні групи та рефлексія. Ведення дискусій та рефлексивних сесій дозволяє студентам обговорювати та аналізувати різні клінічні та етичні випадки, з якими майбутні лікарі можуть зустрітися під час медичної практики. Зазначені прийоми сприяють глибшому розумінню етичних дилем та розвитку критичного мислення.

Навчання через наставництво. Залучення досвідчених лікарів як наставників, які можуть поділитися власним досвідом та етичними рішеннями, є важливим для формування професійних навичок і ставлень. Менторство дозволяє студентам вчитися у контексті реальної практики та отримувати зворотній зв'язок від більш досвідчених колег.

Інтегровані курси з медичної етики. Викладання медичної етики у формі інтегрованих курсів допомагає студентам розуміти законодавчі рамки, етичні принципи та норми поведінки у медицині. Це також включає аспекти конфіденційності, інформованої згоди та респектування прав пацієнтів.

Використання інтерактивних технологій. Впровадження інтерактивних технологій, таких як вебінари, онлайн-курси та віртуальні платформи для навчання, може підсилити залученість студентів та збільшити доступність навчальних ресурсів. Такі платформи дозволяють студентам вчитися у власному темпі та розвивати навички в різних ситуаціях.

Зазначені методи та підходи є основою для підготовки медичних спеціалістів, здатних не тільки надавати якісну медичну допомогу, але й вести етичне та ефективне спілкування з пацієнтами та іншими членами медичної громади.

Висновки. Формування морально-етичних норм спілкування на заняттях з української мови професійного спрямування є фундаментальним аспектом підготовки майбутніх лікарів. Воно відіграє ключову роль у розвитку професійної компетентності, що включає не тільки медичні знання, а й уміння ефективно та етично спілкуватися з пацієнтами, їхніми родинами, а також колегами у медичній сфері.

Перспективи подальших досліджень. Подальше вивчення зазначеної теми може включати розробку навчальних програм, що інтегрують інноваційні підходи до викладання морально-етичних аспектів медичної професії. До того ж зростає потреба у міждисциплінарних дослідженнях, що поєднують лінгвістичні, психологічні та медичні аспекти спілкування для оптимізації підготовки майбутніх лікарів. Ці дослідження допоможуть підготувати медичних фахівців, здатних не тільки лікувати захворювання, але й сприяти загальному благополуччю пацієнтів через ефективне та чуйне спілкування.

Список використаних джерел:

1. Боровик І. О., Корильчук Н. І., Творко В. М. Комунікація в медичній галузі: проблеми та підходи. *Український медичний часопис*. 3 (155). V/VI. 2023. С.119–121. DOI: 10.32471/umj.1680-3051.155.243480

2. Пилипенко-Фріцак Н.А. Застосування методу рольової гри під час навчання іноземних студентів-медиків професійно зорієнтованого діалогічного мовлення. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства* : матеріали VIII Всеукр. наук. конф., 16–17 квіт. 2020 р. Суми : СумДУ, 2020. С. 118–121.

3. Desai M. K., Kapadia J. D. Medical Professionalism and Ethics. *Journal of Pharmacology and Pharmacotherapeutics*. 2022. 13(2). С. 113–118.

4. Silva P. H. J., Perri L. M. M., Senne F. V., Abdalla D. R. Ethics applied to medical students: Challenges for a new generation of health professionals. *Innovation in Health Research Advancing the Boundaries of Knowledge*. Chapter 10. September 2023. <https://doi.org/10.56238/innovhealthknow-010>

Лариса Біденко,

канд. пед. наук

доцент кафедри мовної підготовки іноземних громадян

Сумського державного університету

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Навчання української мови як іноземної (УМІ) належить до актуальних питань сучасної освіти, а процес його практичної реалізації потребує нагального створення навчально-методичного забезпечення – підручників, навчальних посібників, словників, робочих зошитів тощо.

Структура і зміст посібників відповідають вимогам і нормам Державного стандарту, однак, на нашу думку, зміст комунікативних тем потребує певного доопрацювання, тому нами в створених НМК додано необхідні, комунікативно зумовлені граматичні конструкції. Основним завданням НМК є формування комунікативної компетенції іноземних студентів. Особливу увагу приділено взаємопов'язаному розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання й письма. Спосіб подання теоретичного і практичного матеріалу забезпечує дотримання принципів особистісної зорієнтованості навчання, комунікативно-діяльнісного підходу, наступності й перспективності. НМК з української мови як іноземної укладено за концентричним принципом, що дає іноземцям можливість удосконалювати набуті мовленнєві вміння на кожному наступному рівні.